

Almanya Orjinli Ankara Tavşanlarının Bazı Yün Özellikleri Üzerinde Bir Araştırma

Filiz Nurhan ÖLMEZ¹

Gürsel DELLAL²

ÖZET: Bu araştırmada Almanya orijinli Ankara tavşanlarına ait yünlerde tek lif doğal uzunluğu, tek lif gerçek uzunluğu, incelik, kemp lif oranı, tek lif kopma mukavemeti ve yüzde uzama gibi bazı fiziksel özellikler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ankara tavşanı, yün özellikleri

A Research On The Some Wool Characteristics Of German Originated Angora Rabbits

Abstract: In this research: some physical caharacteristics such as single nutare fiber length, single true fibre, length, fibre diameter, ratio of kempy fibre breaking strength and elongation were studied on wool from German Angora rabbits.

Key Words: Angora Rabbits, Wool Characteristics

GİRİŞ

Ankara tavşanı esas olarak Türkiye'de yünü için yetiştirilen bir ırktır. Nachtsheim'e göre 1723 yılında İngiliz denizcileri tarafından Karadeniz kıyısındaki ülkelerden Fransa ve İngiltere'ye götürülmüş ve burada ıslah edilmiştir(1). Ankara tavşanı yünü direkt olarak fötr sanayiinde kullanılabilirdiği gibi diğer dokuma elyafı ile harmanlanarak çocuk giysileri ve spor elbiseler üretiminde kullanılmaktadır(4) Günümüzde en önemli Ankara Tavşanı yünü üreticisi ülkenin Çin olmasına karşın, Güney Amerika, Kore, Japonya ve Avrupa ülkelerinde de önemli miktarlarda Ankara tavşanı yünü üretilmektedir(10).

Türkiye'de tekstil sanayiinin ihtiyacı olan Ankara tavşanı yünü büyük ölçüde dış alım ile karşılanmaktadır. Dış alım yapılan ülkeler arasında en büyük payı ise Çin ve Almanya almaktadır. Türkiye'de uzun yıllardan beri Üniversite ve diğer araştırma kurumları da dahil olmak üzere Ankara tavşanı yetiştirilmemesine karşın, bu türün yetiştiriciliğine daha çok akademik düzeyde olmakla birlikte ilgi duyulmaya başlanmıştır. Nitekim 1995 yılında Kırşehir ilinde özel bir girişimci tarafından Almanya orijinli Ankara tavşanı ithal edilerek yetiştiriciliğine başlanmıştır. Türkiye'de Ankara tavşanı yetiştiriciliğinin yeterince ilgi görmemesine bağlı olarak bu alanda yapılan araştırma sayısı da yok denecek kadar azdır. Türkiye'de bu alanda ileride meydana gelebilecek gelişmeler dikkate alınarak Kırşehir ilindeki özel bir

işletmede yetiştirilen Almanya orijinli Ankara tavşanlarına ait yünlerde bazı fiziksel özelliklerin saptanarak, bu yünlerin tekstil sanayii açısından uygunluklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın materyalini Kırşehir ilinde özel bir işletmede yetiştirilmekte olan Almanya orijinli dişi ve 2 yaşlı 40 baş Ankara tavşanından elde edilen yün örnekleri oluşturmuştur. Yün örnekleri, her bir tavşanın kaburga(yan) bölgesinden alınmıştır. Yün örneklerinde fiziksel özellikler olarak tek lif doğal uzunluğu, tek lif gerçek uzunluğu, incelik, kemp lif oranı, tek lif kopma mukavemeti ve % uzama (elastikiyet) esas alınmıştır. İncelik analizinde Lanametre cihazı kullanılmış ve her bir örnekte 250 adet lifin inceliği ölçülmüştür. Mukavemet ve elastikiyet analizleri Schopper cihazında yapılmış ve her bir örnekte 50 adet lifin mukavemet ve elastikiyeti saptanmıştır. Tek lif doğal ve gerçek uzunluklarının belirlenmesi ise Doehner ve Reumuth(2) tarafından bildirilen yönteme göre gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Düzgüneş ve ark.(3)'dan yararlanılmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada Ankara tavşanlarına ait yün örneklerinde saptanan fiziksel özelliklere ilişkin bulgular Çizelge 1'de verilmiştir.

1, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Köy El Sanatları A.B.D. Ankara

2, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootehni Bölümü Hayvan Yetiştirme ve Islahı A.B.D. Ankara

Çizelge 1. Almanya orijinli ankar tavşanlarına ait yünlerde bazı fiziksel özelliklere ilişkin değerler

Fiziksel Özellikler	N	Minimum	Maksimum	X±S	V(%)
Tek Lif doğal uzunluğu(cm)	40	3.31	9.75	6.49±0.220	21.46
Tek lif gerçek uzunluğu (cm)	40	7.32	10.74	8.99±0.151	10.62
İncelik (mikron)	40	14.84	18.15	16.64±0.164	6.22
Kemp lif oranı (%)	40	0.39	3.80	2.23±0.154	43.72
Tek lif kopma mukavemeti (mutlak)g	40	7.05	18.54	12.27±0.539	27.78
Yüzde Uzama (Elastikiyet) (%)	40	48.68	66.92	56.88±0.672	7.48

TARTIŞMA

Tek lif doğal uzunluğu: Tek lif doğal uzunluğu liflerin herhangi bir gerilme veya uzatma işlemine tabi tutulmadan kıvrımlı halde iken gösterdikleri uzunluktur(8) Bu çalışmada Almanya orijinli Ankara tavşanı yünlerin tek lif doğal uzunluğu 6.49±0.220 cm olarak saptanmıştır. Ankara tavşanlarında yapılan çalışmalarda tek lif doğal uzunluğu Almanya orijinli Tanghang Ankara tavşanlarında 5.13 cm (12), Fransa, Almanya ve Fransa x Almanya asıllı Ankara tavşanlarında sırasıyla 5.25 cm, 7.17 cm ve 6.27 cm (6) ve Almanya, Rusya ve Almanya x Rusya melezlerinde sırasıyla 6.75±0.17 cm, 5.06±0.27 cm ve 5.66±0.19 cm (11) olarak bulunmuştur. Görüldüğü gibi bu çalışmada tek lif doğal uzunluğu bakımından elde edilen değer özellikle Fransa x Almanya (6) ve Almanya (11) orijinli Ankara tavşanlarından elde edilen değerlerle benzerlik göstermiştir.

Tek Lif Gerçek Uzunluğu: Tek lif gerçek uzunluğu, lifin iki ucundan çekilerek kıvrımlarının düzeltildiği anda sahip olduğu uzunluktur. Liflerin, doğal uzunluk değerleri ile gerçek uzunluk değerleri arasındaki fark ne kadar büyük olur ise, lif o ölçüde değer kazanmaktadır(9). Bu çalışmada tek lif gerçek uzunluğuna ilişkin ortalama değer 8.99±0.151 cm olarak bulunmuştur. Buna karşın, Ankara Tavşanlarında bu özelliğe ilişkin başka bir veri bulunamadığından elde edilen değeri yorumlamak mümkün olmamıştır.

İncelik: Lif çapı, Ankara tavşanı yününün en önemli özelliklerinden biri olup, kalite tayininde büyük rol oynamaktadır. Bu çalışmada lif çapı 16.64±0.164 mikron olarak bulunmuştur. Farklı orijinli Ankara tavşanlarında yapılan çalışmalarda lif çapına ilişkin farklı değerler elde edilmiştir. Nitekim Gürtanın (7) Almanya orijinli erkek ve dişi tavşanlarında 17.08 mikron ve 16.19 mikron, Fleischnauer ve ark.(6) Fransa, Almanya ve Fransa x Almanya orijinlilerde sırasıyla 15.5, 14.9 ve 15.9 mikron, Hermann ve ark.(9) Almanya ve Fransa orijinli Ankara tavşanlarında 12.8 mikron ve 19.8 mikron ve Zhou ve ark. (12) Almanya orijinli Tanghang-Ankara tavşanlarında 14.06 mikron olarak saptamışlardır. Bu çalışmada elde edilen değer Esas olarak Gürtanın

(7) tarafından Almanya orijinli dişi Ankara tavşanlarında elde edilen değerle uyum içerisinde.

Kemp Lif Oranı: Bu çalışmada kemp lif oranı % 2.23±0.154 olarak belirlenmiştir. Bu değer Fleischhauer (1989)'in Almanya ve Fransa x Almanya orijinli Ankara tavşanlarında saptadıkları sırasıyla % 3.0 ve % 8.5 ve Srinivasan ve ark.(11)'nin Almanya, Rusya ve Almanya x Rusya orijinli Ankara tavşanlarında saptadıkları sırasıyla % 3.98±0.27, % 6.10±0.418 ve %4.12±0.29' lik değerlerden düşüktür.

Tek Lif Kopma Mukavemeti (mutlak): Hayvansal liflerden yapılan iplik ve kumaşlar meydana gelinceye kadar ve kullanılmaları sırasında çeşitli mekaniksel darbe ve etkilere maruz kalırlar. Bu bakımdan dokuma endüstrisinde mukavemeti yüksek hammaddeler tercih edilir. Hayvansal liflerde mukavemet liflerin kopuncaya kadar dayandıkları kuvvetin ağırlık olarak ifadesidir(8). Bu çalışmada Ankara tavşanlarına ait yünlerde tek lif kopma mukavemeti 12.27±0.539 olarak belirlenmiştir. Bu değer Gürtanın (7)'nin erkek ve dişi Ankara tavşanı yünlerinde saptamış olduğu sırasıyla 8.32 g ve 8.69 g' lik değerlerden oldukça yüksektir.

% Uzama (Elastikiyet): Lifler normal bir halde iken herhangi bir kuvvet veya ağırlık etkisinde önce bir miktar uzar ve kopacakları anda azami uzunluğa erişirler. Bu azami uzunluğun, lifin kuvvet uygulamaksızın, normal haldeki uzunluğuna göre yüzde olarak ifadesi de lifin uzama kabiliyetini verir. Yünde bu özelliğin noksan olması, fabrikada işlenirken fazla fire vermesine dolayısıyla randımanın düşmesine neden olur. Bu nedenle liflerin uzama kabiliyeti ne kadar iyi olursa, lif o derece değerli kabul edilir(4). Bu çalışmada Almanya orijinli Ankara tavşanı yünlerinde yüzde uzama % 56.88±0.672 olarak bulunmuştur. Bu değer Finzi ve ark.(5)'nin kırkımdan sonraki 9, 10, 11 ve 12. haftada saptadıkları, sırasıyla % 35.12, % 38.20, % 41.39 ve % 39.38 düzeyindeki yüzde uzama değerlerinden oldukça yüksektir.

SONUÇ

Bu çalışmada Almanya orijinli Ankara tavşanı yünlerinde saptanan fiziksel özelliklere ilişkin değer-

ler, diğer Almanya orijinli Ankara tavşanı yünlerinde saptanan değerlerle önemli ölçüde benzerlik göstermiştir. Buna göre Almanya orijinli Ankara tavşanlarının Kırşehir ilinde söz konusu işletmede en önemli verimi olan yünün kalite özelliklerinde önemli bir değişiklik olmadan yetiştirilebildikleri söylenebilir. Bununla birlikte, bu popülasyonda dahil olmak üzere Türkiye'de çok az sayıda da olsa bulunan Ankara tavşanı popülasyonlarında yün verimi ve üreme özelliklerini saptamaya yönelik temel araştırmaların yapılması Ankara tavşanı yünü üretimi için bu genotipten yararlanma yönünde yapılacak yetiştirme programlarına önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- 1.Akın, Y.1998. Türkiye'de Ankara tavşanı üretiminin geliştirilmesi. I. Bilimsel Kürk Hayvancılığı Sempozyumu. 19-20 Mart, Ankara.
- 2.Doehner, H., Reumuth, H., 1964. Wolkunde 2. Auflage Paul Parey. Berlin und Hamburg.
- 3.Düzgüneş, O., Kesici, T., Gürbüz, F., 1993. İstatistik Metodları. Ank.Üniv.Zir.Fak.Yay:861. Ders Kitabı:229, Ankara.
- 4.Emsen, H.1996. Kürk Hayvancılığı. Atatürk Üniv. Zir. Fak. Yay. No: 187, Ders Kitabı, Erzurum.

5.Finzi, A.Fioravanti, S., Pollone, F.R.,1989. The characteristics of Angora rabbit wool in relation to shearing period. Rivister - di-Coniglicoltura. 26:3, 45-48.

6.Fleischhauer, H., Schlolaust, W., Lange, K., 1989. Preliminary results of comparison of French and German Angora rabbits. Ar beitstagung, Pelztier, Kaninchen und Heimtier, Produktion und Krankheiten, 2-4.Juni:201-211.

7.Gürtann, N., 1979. Yeni Zellanda, Şişilla, Kaliforniya ve ankara Tavşanlarının Yünlerinin Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri Üzerinde Araştırmalar. Ank. Üniv. Zir. Fak. Yay: 689. Bil. Ara. ve İnc:403.

8.Harmancıoğlu, M., 1974. Lif Teknolojisi (Yün ve Deri Ürünü Diğer Lifler). E.Ü.Z.F. Yay No: 224, E.Ü.Mat.İzmir.

9.Hermann, S., Wortmann, G., Wortmann, F. J., 1996. Characteristics of Angora rabbit fibre. I. The influence of fibre origin on fibre and medulla diameter in Angora wool. World Rabbit Science 4:3, 149-153.

10.Hopkins, H., 1992. International economics and marketing. Seminar Proceedings. New developments in goat husbandry for quality fibre production. Lisbon, Portugal, 27-29 October Page:130.

11.Srinivasan, C., Parthasarathy, S., Thia-zarajan, M., 1995. Physical and mechanical properties of Angora rabbit hair. Cheiron. 24:5-6, 148-154.

12.Zhou, J.L., Zhang, F.Y., 1988. Tanghang Angora. A new variety of Angora rabbit. Journal of Applied Rabbit research. 11:2, 82.